

Referanser:

Arkivsak: 17/00380-17

Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet sender på høring et forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner. Forbudet vil gjelde både i offentlige og private institusjoner, og vil omfatte barnehager, grunnskoler og videregående opplæring, voksenopplæring, folkehøyskoler, fagskoler, universiteter og høyskoler og opplæring som gis med hjemmel i introduksjonsloven. Et forbud vil omfatte elever, studenter og deltagere i ordningene etter introduksjonsloven, samt ansatte i alle de nevnte institusjonene. Det foreslås å gjøre unntak for bruk av ansiktsdekkende plagg som er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, sikkerhetsmessige eller helsemessige forhold. Høringsforslaget innebærer endringer i barnehageloven, opplæringslova, friskolelova, folkehøyskoleloven, voksenopplæringsloven, universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og introduksjonsloven.

Høringsnotatet ligger på:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2d30727f4098476d9b2d5081f65a92b8/horingsnotat-om-forbud-mot-heldekkende-ansiktsplagg-i-barnehager-og-utdanningsinstitusjoner.pdf>

Høringsfristen er 20.september 2017.

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar vedlagte høringssvar til høringen Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner, og ber om at den blir oversendt Kunnskapsdepartementet.

Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner.

- Høringsuttalelse fra Kirkerådet, Den norske kirke

Kirkerådet benytter seg av anledningen, gjennom den åpne høringsrunden, til å komme med våre kommentarer til utredningen. Kirkerådet er samtidig kritisk til at verken Den norske kirke eller Norges Kristne Råd er inkludert i høringslisten. Kirkene samler de fleste som tilhører et trossamfunn i Norge og har omfattende kompetanse på trostilhørighet og hvilke uttrykk slik tilhørighet gir - også i spørsmål som omhandler klesplagg.

Kirkerådet verdsetter det grundige arbeidet som er lagt ned i lovforslaget og særlig i forarbeidet. Vi mener departementet i sitt forslag anfører relevante argumenter både for og imot et eventuelt forbud, og vi verdsetter at det refereres til forarbeider fra Wergelands-senteret og HL-senteret, samt samtaler med relevante institusjoner.

Den norske kirke er også medlem av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL), og stiller seg bak STL hørings svar. (sjekkes etter STLs rådsmøte 19.9)

Bakgrunn

Religiøse plagg eller smykker har vært del av norske, kristent funderte, tradisjonsuttrykk i tusen år. I historisk perspektiv er det ikke lenge siden kristne kvinner i store deler av Norge dekket sitt hår med skaut eller andre hodeplagg. Bruken av religiøst betingende plagg forsvant i løpet av de siste hundre år nesten helt i Norge, men dukket opp igjen i vår tid i andre religioner.

Dagens debatter om bruk av hijab viser at religiøse plagg knyttet til islam er følelseladet og vanskelig å akseptere for mange. Bruken av burka eller nikab er enda mer omstridt, på tross av at plaggene nesten ikke er i bruk i Norge (ss. 22-23 i høringsnotatet). Bruk av slike plagg oppleves av mange som fremmedgjørende, provoserende og som et uttrykk for skjulte hensikter eller religiøs ekstremisme. Dette gjelder både internt i muslimske miljøer og i stor-samfunnet for øvrig. Bruken av slike plagg tilspisser forholdet mellom majoritet og minoritet på en urovekkende måte. På denne bakgrunn forstår vi hvorfor spørsmålet om forbud reises.

Et livsytåpent samfunn

Men vi ønsker et samfunn der det er stor takhøyde for ulike religiøse uttrykk, slik bl.a. *NOU 2013: 1 Det livsytåpne samfunn* uttrykker i sitt forslag til prinsipper for tros- og livsytpolitikken i Norge:

8. Alle bør akseptere å bli eksponert for andres tros- og livsytpraksis i det offentlige rom. (s. 18)

Høringsnotatet redegjør for relevante føringer i Norges menneskerettslige forpliktelser og drøfter forholdet mellom trosfrihet og regulering av plagg som knyttes til religiøs identitet. For departementet er det særlig viktig å fremheve dommen i den europeiske menneskerettsdomstol i 2014 i forbindelse med innføringen av et tilsvarende (om enn ikke likt) forbud i Frankrike i 2011 (se s. 17 ff), fordi det her gis rom for et slikt forbud uten at det går på bekostning av våre menneskerettslige forpliktelser.

Departementets høringsnotat legger avgjørende vekt på hvilke *praktiske* utfordringer disse plaggene medfører i barnehager og i utdanningsinstitusjoner: godt sosialt samvær, tilfredsstillende utvikling hos små barn og gode undervisningsforhold der samhandling, kommunikasjon og en opplevelse av trygghet står sentralt.

Kirkerådet er enig i at plagg som helt eller delvis dekker ansiktet slik høringsnotatet definerer det, i stor grad vanskeliggjør vår tradisjonelle forståelse av god kommunikasjon.

Menneskerettighetene stadfester friheten til å gi uttrykk for sin tro og sitt livsyt privat og offentlig. Den friheten kan myndighetene bare begrense når det saklig begrunnes med at den hindrer andres friheter, helse eller sikkerhet. Vi kan ikke se at de praktiske problemene ved

bruken av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, i Norge i dag, er av en slik art at et nasjonalt forbud er påkrevd.

Lokale og fleksible løsninger

Kirkerådet er imot innføringen av et nasjonalt forbud både av prinsipielle og praktiske årsaker – og disse to begrunnelsene henger tett sammen.

I Kirkerådets høringsvar til *NOU 2016:13 Samvittighetsfrihet i arbeidslivet. Høringsuttalelse fra Kirkerådet*, under overskriften *Premisser for samvittighetsfrihet*, sies det:

Utredningens konklusjon er at det anbefales «en tolerant grunnholdning og smidige løsninger i møte mellom arbeidstaker og arbeidsgiver i praksis framfor ytterligere lovfesting av reservasjonsadgang, med mindre det er i et helt konkret spørsmål er helt spesielle forhold som taler for lovregulering» (s. 12). Kirkerådet støtter en slik holdning til samvittighetsspørsmål, og ønsker i samsvar med utredningen liten grad av lovregulering [...]. (s. 2 i høringsvaret, datert 01.03.2017)

I nevnte høringsvar fremgår det også hvor dyptgripende og alvorlige uttrykk for religiøs samvittighet kan være. Momenter fra høringsvaret om samvittighetsfrihet er derfor svært aktuelle for gjeldende høringsvar om forbud for visse klesplagg. Vi må ha respekt at også bruk av religiøse plagg for enkelte er et samvittighetsspørsmål.

Kirkerådet mener at nasjonalt lovforbud mot visse klesplagg ikke oppfyller kriteriet til en «... tolerant grunnholdning og smidige løsninger i møte mellom ...» arbeidstaker og arbeidsgiver og – i dette tilfellet – også utdanningsinstitusjon og elev/student. Vi mener prinsipielt at slike spørsmål best finner sitt svar på «lavest mulig nivå», slik at menneskene som er involvert blir ansvarliggjort og innlemmet i løsningen dersom en konflikt oppstår. Det innebærer også at kunnskap om og kontakt med de personer dette gjelder blir forankret lokalt. Slike saker har til nå i mange tilfeller blitt løst gjennom gode samtaler og en god formidling av *hvorfor* slike enkelte plagg oppleves som problematiske.

Det er allerede behovskriterier for å nekte nikab/burka som blir brukt på flere studiesteder: identifikasjon, helse og hygiene, sikkerhet og kommunikasjon (henvisning til HiOAs forbud mot heldekkende plagg, s. 23 i høringsnotatet). Ønskes man å regulere disse kriteriene i lokale regler, er det i dag allerede rom for det. Kirkerådet har tillitt til at utdanningsinstitusjonene kan gjøre dette på en god måte. Det må etter vår vurdering sees nærmere på muligheten for at det åpnes for slik regulering også i barnehageloven (jf. s. 8).

Mulige konsekvenser av nasjonalt forbud

Kirkerådet forstår intensjonen i forslaget om forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, men stiller spørsmål ved at departementet foreslår et slikt forbud når det er mangelfull forskning på *konsekvensene* av et slikt forbud – og når de få funn som er gjort antyder økt trakassering, fremmedgjøring og manglende integrering ved innføringen av slike forbud. Vi ønsker ikke tilfeller der utdanning velges bort på bakgrunn av et nasjonalt forbud. Her tror vi lokale løsninger – samtale og dialog, og i siste runde lokale regler – i større grad vil bidra til at dette *ikke* skjer.

Et annet moment som i mindre grad er belyst – og som det også mangler god dokumentasjon på – er om et nasjonalt forbud i større grad vil gjøre plagg som helt eller delvis dekker ansiktet til «symbolplagg» som brukes i protest. Det er vi ikke tjent med – og minst av alle er kvinner som eventuelt velger å bære plaggene tjent med det.

Avslutning

Forslaget om et nasjonalt forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, viser nok en gang at vi må legge til rette for god dialog tros- og livssynssamfunnene imellom, men i enda større grad at de samme samfunnenes kompetanse blir brukt av samfunnet for øvrig.

Kirkerådet er imot et nasjonalt forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Saken medfører ikke noen spesielle økonomiske eller administrative konsekvenser for Kirkerådet.